

Jedan od prisutnih mitova u delu javnosti jeste da su zemlje NATO podržale rat na Kosovu da bi došle u posed neiscrpnog kosovskog rudnog bogatstva. Na ovome se bazira stav da će država Srbija, ako prizna nezavisnost Kosova, time izgubiti ogroman novac do koga bi došla eksploatacijom ovog rudnog bogatstva.

Koliko je rudno bogatstvo Kosova?

Nemamo pojma. Gugl pretraga, osim opskurnih nacionalističkih sajtova koji uglavnom ponavljaju slične cifre na navodeći izvore, ne daje podatke o rudnom bogatstvu na Kosovu. (Dobar primer je *Facebook reporter* koji kao jedan od argumenata u prilog tvrdnji da Nemci kupuju vinograde po Metohiji prilaže to da su u rimskim zapisima vina iz Dardanije spominju kao kvalitetnija od vina iz Galije).

Takođe, ni na sajtu Ministarstva za rudarstvo i energetiku i Geološkog zavoda Srbije ne postoje podaci o ovome. Ali se na Internetu može pronaći studija Ministarstva rudarstva „Mineral deposits of Serbia“.

Ako prihvatimo ove tvrdnje u potpunosti, onda stojimo pred rudnim bogatstvom od možda čak 1.500 milijardi dolara. Da stavimo ovu brojku u perspektivu, to je više od BDP-a Španije i Rusije, a približno BDP-u Kanade. Tako da bi sigurno ovu projekciju trebalo da uzmemo ne sa zrnom, već sa tonom soli.

Ova suma je sumnjiva jer kada se pogledaju cifre tu nešto ne stoji. Navodi se da na Kosovu postoje ležišta sa 2,5 miliona tona nikla; 4,5 miliona tona magnezita; po 400 hiljada tona cinka, olova i boksita. Ako bismo ovu količinu rude pomnožili sa vrednošću tih metala na berzi, dobili bismo ukupnu sumu od tek 28 milijardi, što je daleko, veoma daleko od početnih 1.500.

Izvori o rudnom bogatstvu na Kosovu slažu se u tome da su nalazišta uglja najvažnija, te da na Kosovu ima oko 15 milijardi tona uglja lignita. Lignit je vrsta uglja sa najmanjom energetsom vrednošću, osim treseta (dobija se manje energije njegovim sagorevanjem nego ostalih vrsta), a kako su troškovi transporta veliki, lignitom se baš i ne trguje, već se on najčešće koristi za proizvodnju struje blizu mesta eksploatacije.

Tako je i EPS podigao svoje elektrane TENT i Kostolac blizu kopova uglja.

Zbog toga je malo teže proceniti vrednost uglja. List *Ekonomist* (onaj domaći, ne strani) je 2008. procenio vrednost ovog lignita na 85 milijardi USD. Međutim, u eri dekarbonizacije, gde se sve više insistira na proizvodnji električne energije iz obnovljivih izvora i smanjenje emisija gasova staklene bašte, postavlja se pitanje koliko će zapravo ovog uglja uopšte biti eksploatisano.

U zemljama Zapadne Evrope postoje rudnici uglja koji se ne ekploatišu decenijama iako za

to postoje tehničke mogućnosti. Imajući u vidu da je potrebno vreme da se ova nalazišta uglja privedu nameni, kao i relativno male kapacitete za potrošnju struje na Kosovu (a nju je gotovo nemoguće skladištiti), velika je verovatnoća da ovaj ugalj zapravo nikada i neće biti eksploatisan, osim u maloj meri za potrebe lokalnog tržišta energije.

Prihod nije isto što i profit, pa cena rude nije isto što i njena vrednost

Vrednost ovih rudnih bogatstava se u natpisima obračunava tako što se količina rude pomnoži sa vrednošću tone metala na berzi. Ali to je samo prihod, ne i profit. Do njega se dolazi kada se od prihoda oduzmu rashodi.

RTB Bor proizvodi veliku količinu rude (uglavnom bakra, ali i srebra i zlata), ali je do skoro bio gubitaš koji je živeo od subvencija (kako kapitalnih za investicije u novu topionicu, tako i indirektnih za redovno poslovanje time što nije plaćao poreska davanja i dobavljače iz redova državnih preduzeća, npr struju).

Dakle, to što je u ruda u zemlji ne garantuje da će nam to doneti neku pozitivnu vrednost, inače bismo svi mi imali koristi od RTB Bor, umesto što nam je on bio ba grbači godinama. Skoro svuda u svetu najveći rudnici nisu državni već privatni: sama ruda u vlasništvu je države koja rudarskim kompanijama daje koncesiju za istraživanje i eksploataciju rude na određeni vremenski period. Rudarske kompanije za tu privilegiju državi plaćaju rudnu rentu. U Srbiji rudna renta iznosi 7% prihoda rudnika (osim za privilegovani NIS, usled međunarodnog sporazuma sa Rusijom, za njih je 3%). Dakle, u ovom najpovoljnijem slučaju, ovih početnih nerealnih 1.500 milijardi dolara zapravo je isto nerealnih 105 milijardi, a ovih konzervativnijih 28 milijardi postaje zapravo 2 milijarde.

Ruda koja leži u zemlji ne vredi ništa

Jedan od glavnih argumenata protiv gorepomenutih stavova leži u tome da ove rude i skoro 20 godina nakon rata niko ne eksploatiše. Od rudnika funkcionalni su samo manji kopovi lignita za termoelektrane Obilić, Kosovo i Trepča.

Tu je naravno i rudnik Trepča koji jeste aktivan, ali u mnogo manjem obimu nego što je to bilo u vreme SFRJ. Da je to bio cilj vojne intervencije na Kosovu, valjda bi prvo što bi međunarodna administracija uradila bilo to da međusobno podele koncesije i počnu da kopaju.

Kakav god bio politički status Kosova, najveći interes Srbije treba da bude zaštita civilizacijskih tekovina kao što je privatna svojina svojih građana na teritoriji Kosova (zemljište, zgrade i druga pokretna i nepokretna imovina).

Diskurs o rudnom bogatstvu Kosova i kako njega treba zaštititi ne treba da bude primarna

Koliko je zaista rudno bogatstvo Kosova?

tema.

Izvor: talas.rs